

Nr 48

Utlåtande i anledning av motioner angående jourtjänst inom den öppna läkarvården.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 462 av herr *Mårtensson* och II: 581 av herr *Bengtsson* i Landskrona *m. fl.* anhålles att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att den öppna läkarvårdens jour görs till föremål för utredning.

Motionärerna uttalar att det i de städer, som själva har att svara för den öppna läkarvården, ofta har uppstått svårigheter att på ett tillfredsställande sätt lösa jourtjänsten. Skyldigheten att delta i jourtjänst faller i dessa städer på stadsdistriktsläkare och i vissa fall på stadsläkaren.

Tjänsteläkarens skyldighet att tillhandagå med läkarvård är inte till tiden begränsad enligt sjukvårdslagstiftningen, och i många provinsialläkar-distrikt får läkaren vara beredd att stå till tjänst vid alla tider på dygnet. Förhållandet för tjänsteläkare i städer över 15 000 invånare är i en rad fall likartat.

De kommunala myndigheterna har i vissa fall kunnat träffa överenskommelse med privatpraktiserande läkare att ingå i en organiserad jourtjänst vars uppgift är att på ett betryggande sätt erbjuda läkarvård dels nattetid, dels lördag—söndag, då läkarmottagningarna som regel hålles stängda. Alla uppgörelser bygger helt på frivillighet.

På vissa håll har jourtjänsten inte kunnat ordnas trots försök från vederbörande kommunala myndigheter. Detta har medfört att den läkarsökande allmänheten i stället besökt sjukhus, vilket i sin tur kommit att ytterligare anstränga deras ofta hårt ansträngda personal.

Motionärerna finner det rimligt att även privatpraktiserande läkare ålades viss skyldighet att under fastställda former ingå i någon form av organiserad jourtjänst.

Motionärerna upplyser, att en kommitté inom Sveriges läkarförbund har studerat jourproblemet och framlagt två alternativa principförslag.

Vidare redovisar motionärerna förhållandena i Danmark och Norge.

I Danmark är läkarvården utanför sjukhusen baserad på allmänpraktiserande läkare, vilka i stort sett alla dessutom genom särskilda avtal praktiserar för sjukvårdens räkning. Överenskommelse med sjukvårdens har som förutsättning, att läkaren förbinder sig att lämna läkarvård till sjukvårdens s. k. A-medlemmar (ca 80 % av befolkningen), oavsett under vilken tidpunkt på dygnet läkarhjälpen efterfrågas. För att läkare inte skall

behöva ligga i ständig jourberedskap har Läkarföreningen och dess medlemmar byggt upp en jourtjänst, i vilken i vissa fall särskilda jourläkare anställts men i andra fall de allmänpraktiserande läkarna ingår.

I Norge är organisationen av jourtjänstgöringen för praktiserande läkare byggd på frivillig grund enligt bestämmelser som fastställts av den norska läkareföreningen. Förslag har framlagts om en utbyggnad av dessa bestämmelser.

Motionärerna finner att de frågor som berör den öppna sjukvårdens jour snarast måste utredas så att lösningar kan presenteras.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 581.

Utskottet har inhämtat yttrande från medicinalstyrelsen samt berett Svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund tillfälle att yttra sig.

Medicinalstyrelsen anför, att avsaknaden av ett tillfredsställande jour-system inom den öppna vården utanför sjukhus är ett för sjukvården besvärande problem. För att förbättra jourservicen för allmänheten utan att därvid i alltför hög grad öka läkarnas redan stora arbetsbördor har man i åtskilliga landsting skapat stora jourområden, där ett flertal läkare delar jourarbetet. Anordnandet av flerläkarstationer är också av betydelse. Man söker även engagera privatpraktiserande läkare i jourtjänsten. Jourfrågan torde dock inte kunna lösas på ett helt tillfredsställande sätt så länge den nuvarande läkarbristen består — inom provinsialläkarorganisationen exempelvis är drygt 25 % av tjänsterna för närvarande vakanta.

Det i Norge tillämpade systemet, som bygger på frivillighetens grund, men där läkarna i mån av behov kan förpliktas delta i juren, synes enligt styrelsen inte kunna genomföras i Sverige i den rådande situationen.

Inte heller det danska joursystemet torde kunna apteras på svenska förhållanden.

Styrelsen erinrar om att Kungl. Maj:t den 16 december 1966 givit statens förhandlingsnämnd i uppdrag att uppta förhandlingar med Svenska landstingsförbundet m. fl. i syfte bl. a. att inlemma städer med fler än 15 000 invånare i landstingens provinsialläkarorganisation. Om förhandlingarna leder till att den öppna sjukvården utanför sjukhus kommer att bedrivas under ett enhetligt huvudmannaskap, torde möjligheter finnas att skapa ett bättre joursystem.

I avvaktan på utgången av dessa förhandlingar anser styrelsen att en särskild utredning av jourfrågan inte är aktuell.

Landstingsförbundets styrelse upplyser, att utredning pågår inom landstingsförbundets och läkarförbundets gemensamma »arbetsgrupp för läkarjourfrågor» i vad avser läkarjourtjänstens omfattning och organisation vid landstingsförvaltade sjukhus. Arbetsgruppen har bl. a. föreslagit försöksverksamhet med samjour, d. v. s. sammanslagning av jourarbetet för olika specialiteter inom sjukhusen och även mellan olika sjukhus i syfte att

minska antalet jourbundna sjukhusläkare. Inom landstingsförbundet diskuteras även förutsättningarna för ett journalsamarbete mellan provinsialläkare och i första hand läkare vid de små delade landstingslasaretten samt de odelade landstingslasaretten och sjukstugorna.

Journalsamarbete mellan provinsialläkare och i viss utsträckning mellan dessa och privatpraktiserande läkare organiseras av landstingen, framför allt i fråga om sön- och helgdagsjour.

Landstingsförbundet och stadsförbundet har i skrivelse den 17 mars 1966 till Konungen föreslagit snara åtgärder i syfte att åstadkomma ett enhetligt huvudmannaskap för den öppna läkarvården i städer, som ingår i landsting. Överläggningar härom har upptagits. Landstingen skulle — om planerna förverkligas — bli huvudmän även för den öppna vård som vissa landstingsstäder med mer än 15 000 invånare för närvarande själva ombesörjer. På detta sätt skulle man bl. a. minska de nuvarande problemen vid indelning i läkardistrikt och organisation av jourtjänst.

Styrelsen anser att någon särskild statlig utredning angående den öppna vårdens jourtjänst ej för närvarande torde vara påkallad.

Läkarförbundet anför, att förbundet utarbetat vissa allmänna riktlinjer, som återspeglar dess uppfattning om hur jourfrågan bör lösas. En väl fungerande jourtjänst kan emellertid inte byggas upp utan positiv medverkan från de kommunala huvudmännen. Som underlag för diskussioner har läkarförbundet överlämnat sina förslag i jourfrågan till landstingsförbundet och stadsförbundet.

Läkarförbundet tillstyrker att den öppna läkarvårdens jour blir föremål för utredning.

Utskottet

I motionerna hemställs om utredning angående den öppna läkarvårdens jourtjänst.

Skyldighet att stå till förfogande för jourtjänstgöring i öppen vård åligger endast tjänsteläkare. Som medicinalstyrelsen framhållit sammanhänger nuvarande besvärande problem med läkarbristen, som bl. a. tar sig uttryck i höga vakanssiffror inom provinsialläkarorganisationen. Ett väsentligt led i strävandena att utjämna jourbördan synes vara att ett enhetligt huvudmannaskap åstadkommes för den öppna läkarvården inom de landstingsstäder som nu själva ombesörjer öppen läkarvård och landstingsområdena i övrigt. Statsutskottet har detta år framhållit att en sådan ordning är önskvärd även med tanke på möjligheter till fritt val mellan taxebunden och inte taxebunden vård (utl. nr 5, s. 17). Förhandlingar i detta syfte har upptagits i enlighet med uppdrag den 16 december 1966 åt statens förhandlingsnämnd.

Sveriges läkarförbund har i frågan om den öppna vårdens jour utarbetat

vissa allmänna riktlinjer, som avspeglar en positiv inställning till ett ökat deltagande i jourtjänst av de inte tjänstemässigt jourpliktiga läkarna. Det är emellertid en förhandlingsfråga, under vilka villkor detta ökade deltagande skall komma till stånd.

Med hänsyn till vad ovan anförts finner utskottet inte skäl att tillstyrka yrkandet om utredning utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 462 och II: 581 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 oktober 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sörlin (s), Hellebladh (s)*, Eric Gustaf Peterson (fp), Oscar Carlsson (s), Axel Kristiansson (cp), Hedlund (s), fru Hultell (h), herr Nyman (fp)*, fru Elvy Olsson (cp), herr Helge Karlsson (s) och fru Diesen (h);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), fru Jäderberg (s), herrar Hamrin i Kalmar (fp), Dickson (h), Lundmark (s), Rimås (fp), Wikner (s), Larsson i Borrby (cp), Nilsson i Bästekille (h), fru Ekroth (s), herrar Johansson i Växjö (cp) och Hansson i Piteå (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.